

प्रभुतरुण

वर्ष ४८

अंक ३

मुंबई

सप्टेंबर २०१४

पाने ६

किंमत रु. १

(स्थापना : तारीख २५ ऑगस्ट १९२३)

तत्त्वाचा बंदा जीव । मूर्तीला कोण विचारी?

www.prabhutarun.org

संपादिका: सुहासिनी कीर्तिकर

कार्यकारी संपादक मंडळ : मिनाक्षी जयकर, मयुरा नायक, संजना कोठारे, वैजयंती कीर्तिकर

संपादकीय

‘मनाचिये गुंथी...’

—सुहासिनी कीर्तिकर

कृतज्ञ स्मरण

श्री. सुहास कोठारे

शिवराम महादेव परांजपे हे उत्तम नाटककार, टीकाकार, सुधारक, पत्रकार, निबंधकार होते. त्यांच्या निबंधात कधी उपहास असायचा. ‘कोण म्हणतो धुवाची गोष्ट खोटी?’ हा उपहासात्मक निबंध तर गाजलेलाच होता. ‘शाकुंतल’ नाटकाच्या दोन अंकामधल्या मौनात त्यांनी आपल्या प्रतिभेने आणखी एक अंक पाहिला. मासिकाच्या मुखपृष्ठावर असलेल्या त्याकाळी अश्लील समजल्या गेलेल्या चित्राचे अप्रतिम रसग्रहण त्यांनी केले. कारण त्यांना निसर्ग, माणूस, त्याचे स्वातंत्र्य, त्याच्या भावभावना यांचे संतुलीत भान होते. माणसाच्या भावभावना बुद्धीपेक्षा बुद्धीचा साथी असणाऱ्या मनावर अवलंबून असतात. मन आणि बुद्धी यांचे परस्पर सहकार्य आपल्या जुन्या योगशास्त्रालाही मान्य आहे. या मनाच्या अस्थिरतेबद्दल भल्याभल्यांनाही अजून थांग लागलेला नाही. जागृत आणि सुप्त मनाच्या खेळातून, जाणीवातून बुद्धीनियंत्रणही होत असते. पण मन म्हणजे अगदी तत्त्ववेत्त्यांनाही हाती न येणारा पारा. अतिशय चंचल, वेगवान, अतर्क्य वळणे घेणारा. म्हणून तर सर्व विश्वाचा वेध घेऊ शकणारेही म्हणतात ना; की ‘यू कॅनॉट प्रेडिक्ट माईंड.’

असं असल्यानेच या मनाला

वळणावर (ठिकाणावर) आणण्यासाठी स्थिरमती असायला हवं. मनही स्थिर असायला हवं. निरांजनाची वा मेणबत्तीची ज्योत आधी थरथरते, किंचित फडफडते, मग अलगाव हवेचा कंप स्वतःत जिरवून घेत अंतस्थ घृताचा साठा हलकेच वापरत हलके हलके स्थिर होते. स्वतःबरोबर आसमंत उजळून टाकते. माणसाला असेच ‘अंतरीचा ज्ञानदिवा मालवू नको रे’ म्हणायचे असते. म्हणून त्याची मनाची प्रकाशमान ज्योत स्थिर असायला हवी असते. त्यासाठी समोर (मनासमोर/ मनात/ मनाच्या आतआत) स्थिर भाव, स्थिर (मूर्ती) चित्र लागते. आपल्या देवदेवता, आराध्य दैवते, आधार देणारी गुरुरूपे या मनाच्या स्थिरतेसाठी मूर्तरूपे झाली. ‘देवदानवा नरे निर्मिले हे मत लोका कळू द्या’ असे कवी केशवसुत याच अर्थाने म्हणत असावेत बहुधा! पण मनाच्या, बुद्धीच्या स्थिरतेसाठी म्हणजेच जीवनाच्या विकासासाठी माणसाने मूर्तरूपे तयार केली. देव, देवी, देवता, गुरू असे तयार झाले.

जितका मानव पसरलेला, जितकी त्याची विकसनशील वृत्ती तितका जीवनाचा भोवरा अधिकच गरगरणारा. म्हणजेच अस्थिर गतीचा. त्याला स्थिर ठेवण्यासाठी भावभावना, श्रद्धा यांचा आस असावाच लागतो. श्रद्धा हा माणसाच्या अंतरंगी असलेल्या प्रकाशाला शोधणारा कवडसा आहे. याच श्रद्धेपोटी स्थिरतेसाठी सगुण रूपे आली. अशावेळी प्रवाही समाजमन त्यात परिस्थितीनुसार, आवश्यकते-नुरूप विविधता राखते. विविधता आली की गट आले. गट आले की मतमतांतरे आली. हा आग्रह अधोरेखीत करण्यासाठी प्रथा, परंपरा यांच्या जोडीने नवलकथा, चमत्कार आला. यातूनच अंधश्रद्धाही पोसली गेली. कधी या

(पान २ कॉलम १ वर)

विस्तारीत संपादकीय

My Struggle with the Quarterly Alarm!

-Mayura Nayak

Whether it is the best of times or the worst of times, it's the only time we have got! Yes! Indeed... Time is money; time is everything... With the people we love the most, all we want is more time, time to talk, time to meet, time to eat together, or sometimes time to just sit and gaze at each other. When things go wrong we say “my time is running bad” when life is perfect, we say “the good times have started”. We believe that time is a healer and it heals all our wounds! We come back from a great family vacation, we actually rejoice on the quality of time we spend with the family. We walk out of a pathetic review meeting, we sulk on the terrible two hours of frustrating conversation we had with our colleagues! At all times it's the moment we celebrate or mourn! A mix of such good and bad moments is what we call our LIFE! When we look back at our life in flashback, it is a combination of these good and bad times!

Sadly what is meant to be everything is what we keep fighting with or against always! It is always a race against time! We race with time right from our childhood to reach school, or the examination hall, to our first interview, to our first date, reaching in time to work, a father-to-be struggles to make it in time to see his wife deliver their bundle of joy, a child tussles to reach his dying parent before the last gasp of breath, and the struggle continues in our “OH SO BUSY” lives! It is simply never ending. Whether we are a working professional or a homemaker or even a student, we never find the day enough. Every single day, we feel we needed an extra hour or minute to make that call to an old friend, or finish a meeting with a client, or reach a stationery store to pick up our child's books, change the curtains, pay the bills, etc. 24 hours seem to be too less! Our expectations from ourselves are so high, that we are constantly battling it out with time to make every single minute count, every single second worth its while. From childhood our minds are conditioned to win this race against time and we gradually realise that we always seem to lose against time!

While it is correct that time waits

for no one, as, WE may delay, but TIME will not. How do we tackle the evils of procrastination if we do not respect the time we have on hand to finish what is meant to be done in time? But at the same time, there is never enough time to do all the ‘nothing’ we want to! After all, the time we enjoy wasting is not wasted time! The crux is to find a balance in doing nothing and doing all that needs to be done in an appropriate time!

Sometimes coming home from work and simply watching my kids play amongst themselves is the best time of the day for me! I am actually doing nothing, while the time demands that I at least play with them if not cook a meal in the kitchen! I often wonder what more of a waste of time is, watching TV or just simply doing nothing? I strongly feel that it is ok to sit and do nothing, or talk nonsense, or chat up with an old friend or simply gaze outside the balcony but watching the IDIOT BOX is the real criminal waste of time for me, especially when my husband is watching it! But my husband who sells real time on television surely does disagree with me! Although I feel that we allow a lot of such criminal time killers to rule over our ‘awake’ time we have, that we could have put to better use! Even if that means sipping a cup of coffee with our favourite people and music around us or ‘whatsapping’ with some friends, or posting pictures on FB or clicking pictures in a social gathering, which to some of us means spending quality time with our loved ones, but to some it means sheer waste of time! What is important is that we all get our dose of doing nothing, but not at the cost of procrastination! Had I procrastinated lesser and spent lesser time doing nothing, I would probably have submitted my editorial well in time, and perhaps motivated myself to pick another subject than try and deal with this complicated phenomena called ‘time’ in a short article. Lack of time probably is just an illusion created by my own mind that is yet dealing with the want to do nothing, and doing everything in limited time that I have!

(पान २ कॉलम ३ वर)

(पान १ कॉलम २ वरून)

श्रद्धेला तपासून पाहू लागले लोक. कधी आरोप करू लागले. (जसं की आज साईबाबांच्या सदगुरूत्वाविषयी केला जात आहे.) जसं की येशुला दोष दिला गेला. सेंट जोन्सला मारलं गेलं.

एकूण काय; विकासापोटी चांगलं येतं. त्यात बऱ्यावाईटाचा हिशोब केला जातो. श्रद्धेबरोबरीने अंधश्रद्धा जोपासली जाते. अंतर्ज्ञान आणि विज्ञान यांचं समीकरण जुळवलं जातं. अशावेळी लोकांच्या रूढ परंपरांनाच नको इतकं महत्त्व मिळत जातं. अशावेळी लोकांच्या मानसिकतेला योग्य वळण लावणं फार महत्त्वाचं असतं. मित्रहो, तुम्ही म्हणाल, 'शि. म. परांजपेबद्दल लिहिता बोलता ही लेखणी मनासारखीच कुठे भरकटत चालली?' तसं नाही हं! शि. म. परांजपे यांच्या ललितरम्य वाटणाऱ्या गोष्टीरूप ललित लेखांनी काहीवेळा असं लोकांच्या मानसिकतेला ठोस वळण लावलं आहे.

ललितलेखातून त्यांनी सांगितलेली गोष्ट अशी आहे साधारणपणे. एका गावात खूप दुष्काळ पडतो. खाण्यापिण्याचे हाल होऊ लागल्यावर गावातील अनेकजण 'जगायला' गाव सोडून बाहेर पडतात. पण त्यापूर्वी घरातले रोजचे (नित्य) पूजेचे देव (म्हणजे मूर्ती, टाक वगैरे) ते एका सत्कर्मी ब्राह्मणाकडे सोपवतात. असं करता करता त्या ब्राह्मणाकडे अनेकांचे देव येतात. तो मनोभावे पूजाअर्चा करीत असतो. पण आस्ते आस्ते त्याला त्या गावात निभवणे कठीण होत जाते. तोही ठरवतो की आता गाव सोडून परांगदा व्हायचे. पण मग इतक्या घरातल्या इतक्या देवांचे करायचे काय? बराच विचार करून तो त्यांचे एक संपुट तयार करतो. त्यात सोन्याचे, चांदीचे, पितळेचे, तांब्याचे, दगडाचे, स्फटिकाचे... असे नाना देव ठेवतो. करुणा भाकतो. आपल्या सामानात ते संपुट ठेवतो अन् निघतो दुसऱ्या गावाला जायला. त्यानं आतापर्यंत राखलेली श्रद्धा केविलवाणी होते. पण करणार काय? वाटेत एक नदी लागते. हा ब्राह्मण सगळं सामान घेऊन एका नावेत बसतो. मध्येच नाव कलती होते. नेमके ते संपुट नदीत पडते. इतक्या देवांच्या भाराने ते जड झालेले असते नं? ब्राह्मण बिचारा रडवेला होतो. खूप शोधाशोध करतो. रात्र सारी तशीच सरते. पण ते संपुट अन् त्यातले वेगवेगळे देव काही त्याला गवसत नाहीत. करायचं काय? गुडघ्यात मान घालून बिचारा रडत बसतो. असं करता करता, होता होता सकाळ होते. तो विप्र सहज गुडघ्यातून मान वर करून पाहतो तर काय? सारा निसर्ग उत्फुल्ल असतो. आकाशात

सूर्य ताजातवाना होऊन दर्शन देत असतो. पक्षी मंजुळ गात असतात. ज्या नदीने ते संपुट गिळले असते तीही तूत मनाने खळखळत वाहत असते. या ब्राह्मणाने ते दृश्य पाहताक्षणी त्याच्या मनात येतं, 'अरे! आपले जलसमाधी घेतलेले देवच आकाशात प्रकाशमय झाले आहेत. पक्षी देवगान गाताहेत. झाडे चवऱ्या ढाळताहेत.' मग त्याला हसूच येतं. त्याला वाटतं की, आपण किती वेडगळ! खरा देव समोर असताना खोट्या तांब्यापितळेच्या देवप्रतिमा गेल्या म्हणून दुःख करत आहोत. मग शि. म. परांजपे म्हणतात की, मूर्तीत असलेल्या देवरूपाला प्रत्यक्ष असं अनुभवा. निसर्गात, जीवनात, इथेथेथे. खऱ्या श्रद्धेने उपासना करा. उगाच सश्रद्धेच्या नावाखाली पारंपारिक चालीरिती तेवढ्याच खऱ्या असं मानू नका.

गोष्टीतून किती छान 'धर्माची गोष्ट' लेखकाने सांगितली आहे ना! आज याची फार गरज आहे पुन्हा एकदा. अशी गरज भागली तर हा गुरू कीं गुरू नाही? हा देव कीं अदेव? ही श्रद्धा कीं अश्रद्धा?... असे प्रश्न पडणारच नाहीत. त्या ब्राह्मणाच्या मनात जसे गुरुत्व ('गुरू' म्हणजे श्रेष्ठ) उजळत गेले, त्याला 'आत्मज्ञान' झाले तसे संकल्पना नीट समजून घेतली की आपल्या आतआत काहीतरी उजळत जाईल. तोच खरा स्वयंप्रकाश असेल.

या स्वयंप्रकाशात मग जाणवेल की आज जे वाचावीर 'बडबड' करताहेत; त्याहीपेक्षा अस्सल गुरू, खरा देव तुमच्याआमच्या मनातच आहे. फक्त खरेखुरे 'उजाडल्या'वर तो बाहेरही दिसेल. तसा दिसला, जाणवला की मन स्थिर, मती स्थिर अन् आपण अनासक्त, मुक्त!

असेच होवो!!

अभिर्नंदन

* 'टाइम्स ऑफ इंडिया' मध्ये गौरीवर लेख होता त्यात सौ. रोहिणी अजित नवलकर यांच्याकडील गौरीचा समावेश होता. अभिर्नंदन.

हौशी कला मंदिरचे दिवाळी संमेलन

दिनांक २२ ऑक्टोबर, २०१४ रोजी सायंकाळी ७।। वाजता रंगशाखा, वांद्रे येथे हौशी कला मंदिरतर्फे दिवाळी संमेलन दरवर्षीप्रमाणे आयोजित करण्यात आले आहे. या संमेलनाच्या प्रमुख पाहुण्या सौ. उर्वशी आनंद धराधर या असतील. विशेष अतिथी म्हणून श्रीमती. प्रमिला मधुकर तळपदे यांचा सत्कार करण्यात येईल. या संमेलनात 'भद्रकाली' निर्मित 'जस्ट हलकं फुलकं' हे विनोदी नाटक सादर करण्यात येईल. दरवर्षीप्रमाणे 'लकी डीप' असेलच. कार्यक्रमानंतर निःशुल्क बससेवा वांद्रे ते स्वामी समर्थ नगर, अंधेरी आणि पोर्तुगीज चर्च, दादर अशी असेल. सर्व ज्ञातीयांनी या समारंभाला अवश्य यावे असे आवाहन श्री. प्रकाश नायक यांनी केले आहे.

(पान १ कॉलम ४ वरून)

Somehow I can visualize my late father-in-law chuckling mischievously over me for cribbing over something that he so efficiently managed! He perhaps was busier than me but managed this very same editorial month on month without ever sulking about any lack of time, which surely tells me that I am perhaps going miserably wrong in my management of time if I cannot manage an article even once in a quarter. Yes! I call this quarterly phenomena of writing an editorial for Prabhu Tarun my 'Quarterly Alarm' as the name suggests, I have to write it every fourth month! Someone so rightly said that 'Time is what we want

आदरांजली

-दीपक माधव धैर्यवान

श्री. सुहास विष्णुपंत कोठारे आणि माझा लहानपणापासूनच संबंध. त्यांच्या मावशी श्रीमती विजया मधुकर मानकर व माझी आई लहानपणापासूनच्या मैत्रिणी. प्रभुतरुण मी फार पूर्वीपासून वाचत होतो. पण खऱ्या अर्थाने प्रभुतरुणशी आणि त्यांच्या समाजकार्याशी माझा प्रत्यक्ष संबंध केवळ सुहास कोठारे यांच्यामुळेच शक्य झाला.

कोणत्याही व्यक्तीतले सुप्त गुण ओळखून त्या गुणांना उत्तेजन देऊन त्याचे व्यक्तिमत्व खुलविणे व त्याच्या अंगी असणाऱ्या गुणांचा योग्य आदर करून त्यांचा आपल्या प्रभुतरुणाकरिता आणि पर्यायाने एकंदरच समाजकार्यासाठी उपयोग करून घेण्याचा त्यांचा चाणाक्षपणा आणि आपुलकी खरोखरच वाखाणण्यासारखी होती. मी स्वतः तर त्यांचा अत्यंत ऋणी आहे.

थोडेबहुत लिखाण मी करीत होतो. पण त्यांनीच मला प्रभुतरुण-साठी काहीतरी लिहायला सांगून प्रोत्साहित केले. मधुमेह, एड्ससारख्या माझ्या व्यवसायाशी संबंधित विषयांवर प्रथम लिहा असे त्यांनीच सुचविले, नंतर इच्छामरणा-सारख्या विषयांवरही त्यांनी माझ्याकडून लेख लिहून घेतले.

प्रभुतरुणाचे संपादक म्हणून जबाबदारीने सूत्रे हाती घेतल्यानंतर त्यांनी केलेला त्याचा कार्यविस्तार व मुख्यतः त्याला दिलेले विधायक रूप आपण सर्वांनी अनुभवले आहेच.

त्यांच्या बुद्धीतून सतत नवनवीन कल्पना उपजत असत. आणि एकदा का एखादी कल्पना सुचली की तिला मूर्त स्वरूप देऊन ती प्रत्यक्षात उतरविण्यासाठी ते अपार मेहनत घेत असत. विहंग तर मला गंमतीने म्हणत असे, "बाबारे, त्या सुहासला भेटायला मला भीतीच वाटते. त्याच्या डोक्यातून केव्हा एखादी कल्पना निघेल आणि अवचित आपल्याला सहभागी करून त्यात गुंतवून ठेवेल हे सांगणे महाकठीण. बरं, त्याला नाही म्हणायची सोयच

most, but what we use worst'. I close with a little introspection on the same thought and with a hope, that the next time I face this struggle that I call a 'Quarterly alarm' I will perhaps win it hands down against the ever ticking time!

पाठारे प्रभु चॅरिटीज

पा. प्र. चॅरिटीजचे कार्य आणि त्याची अमलबजावणी यातील स्वयंशिस्त वाखाणण्याजोगी असते. त्यांचे 'न्यूजलेटर' हे माहितीपूर्ण अर्धवार्षिक/ षणमासिक प्रकाशित होऊन सर्व सदस्यांना उपलब्ध झाले. ज्ञातीतील प्रमुख घडोमोडी, आर्थिक अहवाल यात समाविष्ट आहे.

नाही!'' खरंच होतं ते. पण त्यामागची त्यांची समाजकार्याची कळकळ व प्रभुतरुणावरील निर्व्याज प्रेम व आपुलकी स्पष्ट होत असे.

युवामंच ही त्यांचीच अशी एक सुंदर कल्पना. पण नुसती कल्पना करून ते थांबले नाहीत तर ती प्रत्यक्षात आणण्यासाठी आणि पुढे यशस्वी करून दाखविण्यातली त्यांची जिद्द, चिकाटी व मेहनत आम्ही प्रत्यक्ष अनुभवलेली आहे. किंबहुना त्यांच्या त्या कार्याला आपला थोडाफार का होईना हातभार लागला ही जाणीव अत्यंत सुखाची व समाधानाचीच होती.

प्रभुतरुणाचा अमृतमहोत्सव संपूर्ण वर्षभर विविध कार्यक्रम करून साजरा करण्याची त्यांची कल्पकता व नेहमीसारखाच उत्साह, जिद्द व सर्वांना बरोबर घेऊन ती यशस्वी करून दाखविण्यासाठी त्यांनी केलेले परिश्रम हा त्यांच्या प्रभुतरुणाच्या संपादकीय व एकूणच कालखंडातील दैदिप्यमान अध्याय!

त्या संपूर्ण वर्षातले आमचे आनंदाचे क्षण आमचे आम्हालाच माहीत. शब्दात त्या भावना व्यक्त करणे केवळ अशक्य. या कार्यक्रमाचे यश, त्याचा उन्माद सुहास कोठारे यांनी अनुभवला, परंतु प्रभुतरुणाचा त्यापुढील उज्वल भविष्यकाळ अनुभवण्याचे भाग्य त्यांना लाभले नाही.

आपल्याला झालेल्या दुर्धर आजाराची कल्पना आलेली असतानाही सदा हसतमुख राहून ज्या सहनशीलतेने व धैर्याने ते त्याला सामोरे गेले तो काळ आम्ही सर्वांनी अनुभवला व आपल्या हतबलतेची जाणीव होऊन मन विलक्षण दुःखी झाले. डॉ. प्रफुल्ल गजानन विजयकर यांची होमिओपॅथिक औषध उपाय योजना त्यांचा तो आजार सुसह्य करण्यात खूपच मोलाची व महत्त्वाची होती.

कालाय तस्मै नमः।

'पराधीन आहे जगती पुत्र मानवाचा' या काव्यपंक्तीचा तो अनुभव विदारक पण सत्य होता.

माझी श्री. सुहास विष्णुपंत कोठारे यांना सन्मानपूर्वक आदरांजली!!

लेखांक ९

माणूस म्हणून-

गुपित

-डॉ. सुमन नवलकर

(मोबाईल-९८६९०२८९६७)

चाळीस चोरांच्या गुहेत पाऊल ठेवल्यावर अलिबाबाला कसं वाटलं असेल, तसंच नेमकं मॉलमधल्या त्या खेळाच्या भल्यामोठ्या दुकानात गेल्यावर बंटीला वाटलं. कुठलं खेळणं घेऊ आणि कुठलं नको. मुख्य म्हणजे आज त्याला त्याच्या पसंतीचं खेळणं घेऊन देणार होते त्याचे बाबा. नुकत्याच फूटबॉलच्या मॅचेस होऊन गेल्या होत्या. त्यामुळे फूटबॉल घ्यावासा वाटत होता. मनात येत होतं की क्रिकेटची बॅट जुनी झालीय, तर ती घ्यावी. मधेच असं वाटायचं, जुनी तर जुनी, पण आहे ना आपल्याकडे बॅट. त्यापेक्षा मेकॅनो घ्यावा का? एक दोन बार्बी-डॉल्सपण आवडल्यासारख्या वाटल्या त्याला. पण 'बाहुली घेऊन खेळायला आपण काय मुलगी आहोत?' असं मनात येऊन त्याने त्या बाहुल्यांकडे पाठ फिरवली. मग दुकानदाराने त्याला एक नवा खेळ दाखवला. बाजारात नव्याने आलेला. टी.व्ही.वर दिसणारी सगळी कार्टून्स त्या खेळात होती. त्यांची छोटी-छोटी प्लास्टिकची मॉडेल्सच बनवलेली होती. त्या कार्टून्सची छोटी-छोटी घरं, घसरगुंड्या. सी-सॉ, कारंजा, बाग असं सगळं. मुख्य म्हणजे हा खेळ एकट्याने खेळता येण्यासारखा होता किंवा दोस्तांबरोबरही. शिवाय बाजारात त्याच दिवशी आलाय, म्हटल्यावर दुसऱ्या कोणाहीकडे नसणार, सगळ्यात आधी आपल्याकडे असणार, हे खेळ आवडण्याचं आणखी एक कारण.

काऊंटरवर पैसे देऊन बाबांनी तो बॉक्स बंटीकडे दिला. "हे काय बाबा? गिफ्ट-पॅक नाही का करायचा?" बंटीला असा उघडा-बोडका बॉक्स नको होता. "अरे, पाहिलास ना तू उघडून? मग तुला तर माहीत झालंय की बॉक्समध्ये काय आहे ते. मग आता त्याला 'गिफ्ट-पॅक' करण्यात काय अर्थ आहे?" बाबांनी समजावलं.

"बाबा, माझा वाढदिवस तर परवा आहे. तेव्हा तुम्ही मला हा खेळ देणार. मग मी वरचं कार्ड वाचणार. मग रिबनची गाठ सोडणार, नाहीच सुटली तर कापणार. मग चिकटपट्ट्या काढणार. मग चकाकणारा कागद हळूऽऽ उघडणार, मग..." बंटीने नेहमीप्रमाणे लांबण लावणं चालू केल्यावर बाबांनी त्याला मधेच ब्रेक लावला..."

"हं, हं, समजलं." म्हणत बाबांनी खेळाचा बॉक्स पुन्हा दुकानदाराकडे दिला. त्याने संभाषण ऐकलं होतंच. पटापट बॉक्स रंगीत कागदात लपेटून, चिकटपट्ट्या लावून, वर कार्ड चिकटवून, रिबन बांधून त्याने बाबांकडे दिला. मग यथावकाश 'हॅप्पी बर्थडे डिअर बंटी' असं कार्डावर लिहून आई-बाबांनी वाढदिवसाला तो बॉक्स बंटीच्या हातात दिला. बॉक्समध्ये काय आहे ते माहीत असूनही रिबन सोडताना, कागदाच्या चिकटपट्ट्या काढताना आणि आतून तो बॉक्स अलगद काढताना बंटीला मजा यायची ती आलीच.

"काय तरी बाई या बंटीचं?" आजीने कौतुकमिश्रित आश्चर्याने म्हटलं. पण खरं तर तिच्या बालपणाची एक गोष्ट तिला आठवलीच. तिचे बाबा ऑफिसात दिलेली दिवाळीची भेटवस्तू घेऊन आले होते. त्यांच्या ऑफिसातल्या सगळ्यानाच त्याच आकाराच्या भेटवस्तू मिळाल्या होत्या आणि काहीजणांनी आपापल्या भेटवस्तू ऑफिसमध्येच उघडून पाहिल्या असल्यामुळे आत सुकामेवा आहे हे आजीच्या बाबांना ठाऊक होतं.

"मी बॉक्स उघडणार, मी उघडणार," असं म्हणून आजी (बंटीची आजी तिच्या लहानपणी) नाचायला लागल्यावर तिचे बाबा म्हणाले, "अगं संजीवनी, सुकामेवा आहे तो, दुसरं काऽऽही नाही."

"हे हो काय बाबा, सांगितलंय कशाला आधीच?" असं आजी म्हणाली खरी. पण बॉक्स उघडताना तरीही मजा आलीच. कंटेनर काचेचा असेल, की स्टीलचा, की प्लास्टिकचा? गुलाबी असेल की हिरवा? आतल्या छोट्या वाट्या चौकोनी असतील की गोल? वाट्यांच्या आत सुकामेवा असणार हे ठाऊक असलं तरी बाकी गोष्टींची उत्सुकता होतीच. ते वयच असं असतं की उत्कंठा वाटणं संपतच नाही.

"वयाचं काही विशेष नाही. मोठ्या वयाला पण उत्कंठा वाटणं आणि उत्सुकता वाटावी असं करणं चालूच असतं हं संजीवनी," आजी स्वतःशीच म्हणाली. कारण परवा संध्याकाळचा किस्सा आठवला तिला. बिट्ट्या आईचा, म्हणजे आजींच्या सुनेचा, सुनेत्राचा.

त्यादिवशी ऑफिसमधून आल्यावर सुनेत्राने आंबा घालून

पुडिंग बनवलं आणि फ्रीजमध्ये पाठी घालून ठेवलं. अशा हिशोबानं की संध्याकाळी सुजय, म्हणजे बंटीचा बाबा ऑफिसमधून आला आणि त्याने फ्रीज उघडला, तर त्याला पुढ्यातच दिसायला नको. मग तो हात-पाय धुवून चहा प्यायला आला की चहाबरोबर त्याला पुडिंग घायचं मग त्याचे डोळे चमकतील, ते पाहण्यात गंमत आहे. फ्रीज उघडल्या-उघडल्या त्याला पुडिंग दिसलं तर त्याचे चमकलेले डोळे आपल्याला नाही ना दिसणार! कारण तो फ्रीजकडे तोंड करून उभा असला की आपल्याकडे तर त्याची पाठच असणार ना?

तेवढ्यात बंटीच्या आजीला बंटीच्या आजोबांचा रोजचा प्रश्न आठवला आणि हसूच आलं तिला. आजोबा रोज भाजीबाजारातून आले की त्यांचा ठरलेला प्रश्न असतो, "सांग बघू संजीवनी, मी आज कुठली भाजी आणली असेल?" मग आजींनी दोन-तीन नावं सांगायची. आजोबांनी नकारार्थी मान हलवायची. मग आजींनी म्हणायचं, "सिमला मिरची?" आणि आजोबांनी म्हणायचं, "बरोबर." मग आजी म्हणणार, "कपाळ! परवाच आणलेली सिमला मिरची अजून फ्रीजमध्ये आहे. पुन्हा आज आणली?" मग आजोबा हिरमसून म्हणणार, "उद्यापासून तूच आणत जा भाजी-बिजी." किंवा कधी आजीने पहिल्या झटक्याला भाजी ओळखायची, "वाटाणा?" आणि आजोबांनी होकारार्थी मान हलवली की म्हणायचं, "बरं झालं वाटाणा आणला ते. मला उद्या पुलावात घालायला हवाच होता." आजोबा खुश. आजोबा कधीही पारदर्शक

पिशवीतून भाजी आणणार नाहीत. नाहीतर ही ओळखायची कोडी नाही ना घालता येणार आजीला!

उत्सुकता ताणून धरायचे बंटीच्या बाबांचे प्रकार आणखी वेगळे. फळं आणणार ते. कुठली फळं आणली तेही सांगून मोकळे होणार. "सुनेत्रा, मी ना आज किवी आणलीत. कशी पडली असतील?" मग सुनेत्राने किमती सांगायच्या आणि सुजयने मान हलवायची. उभी तरी नाहीतर आडवी तरी.

कधी कामवाली सुधा येऊन म्हणणार, "ताई, आज माहितीय का पाठच्या जोशीकाकूनी काय केलं?" आता तिलाही माहीत असणार की जोशीकाकूचा पराक्रम कोणालाही ठाऊक नाहीये. पण ते सरळ-सरळ सांगून टाकलं तर गंमत काय राहिली? मग जोशीकाकू कशा शेजाऱ्यांकडे 'संकष्टी कधी आहे?' ते विचारायला गेल्या आणि दरवाजा वाऱ्याने कसा धाडकन बंद झाला, मग बँकेत गेलेले जोशीकाका परत येईपर्यंत काकूना कसं बाहेरच थांबावं लागलं ते खुलवून-खुलवून सांगायचं. पुढे शेवटचं परवलीचं वाक्य, 'नशीब की काकांकडे चावी होती म्हणून. नाहीतर चावीवाल्याला तरी बोलवावं लागलं असतं, नाहीतर संध्याकाळी त्यांचा मुलगा सुचित घरी येईपर्यंत दोघानाही थांबावं लागलं असतं बाहेर, आणि माहितीय का ताई, (पुन्हा तोच प्रश्न) जोशीकाकूनी गॅसवर दूध तापत ठेवलं होतं. त्याची आटून आटून बासुंदी झाली. मग म्हणाल्या, आता त्यात वेलची, केशर, बदाम, पिस्ते टाकते आणि तीच दाखवते गणपतीला नैवेद्य म्हणून. उद्याच आहे ना संकष्टी ताई?' या प्रश्नावर मग (पान ५ कॉलम ४ वर)

हसरी रेखा

-प्रदीप कोठारे

युवामंच

आईस्क्रीम

* विश्वास अजिंक्य *

उन्हाळ्यातला थंडगार दिलासा म्हणजे आईस्क्रीम. पण उंचावलेले राहणीमान, बदललेल्या आवडी निवडी यामुळे आईस्क्रीम हा काही फक्त उन्हाळ्यातच खायाचा पदार्थ राहिलेला नाही. शॉपिंग करून घरी परतताना आईस्क्रीम हमखास फस्त केले जाते. हा खाण्यासाठी कुठल्याही ऋतूचे, काळाचे वेळेचे बंधन नसलेला पदार्थ आहे.

४०-५० वर्षापूर्वीची आईस्क्रीम पार्टीची गंमत अनेकांनी ऐकली असेल. त्या काळात आजच्या सारखी आईस्क्रीम आऊटलेट्स नव्हती. घरीच आईस्क्रीम केलं जायचं. उन्हाळ्याच्या सुट्टीत आईस्क्रीम पॉटची शोधशोध करणं, आपल्याकडे नसला तर नातेवाईक मित्रमंडळीकडून किंवा भाड्याने आणणे, आईस्क्रीमसाठी म्हणून जास्तीचे दूध घेणे. खडे मीठ आणणे बर्फाची लादी आणणे वगैरे कामं मुलं करायची. कारण पोटभर आईस्क्रीम चापायचं आमिष असे. मग आईस्क्रीम पॉटमध्ये दूध भरायचं. झाकण घट्ट लावून त्याच्या सर्व बाजूंनी बर्फाचे मोठे तुकडे खच्चून भरून त्यावर खडे मीठ थापायचं. मग प्रत्येकाने पॉटला जोडलेला हँडल फिरवायचा. आता आईस्क्रीम झालं असेल का अशी उत्सुकता वाटे. हँडल फिरविणे अशक्य झाल्यावर आईस्क्रीम तयार असा क्लू मिळे आणि एकदाचं ते मलाईदार आईस्क्रीम पुढ्यातल्या डिशमध्ये अवतरायचं. त्यावर ताव मारल्यावर वाट पाहिली जायची ती पुढच्या उन्हाळी मोसमाची. पुढे आईस्क्रीमची दुकाने आणि आता आईस्क्रीमची आऊटलेट्स निघाल्यावर हे पॉटचं आईस्क्रीम मोठ्यांच्या आठवणीपुरतंच उरलंय.

आईस्क्रीम खाणं ही आता विशेष गोष्ट राहिलेली नाही. पूर्वी वार्षिक परीक्षेचा निकाल लागल्यावर किंवा टॉन्सिल्सचे ऑपरेशन झाल्यावरच आईस्क्रीम मिळत असे. आता मात्र तसं होत नाहीय. आपण मनात आलं की आईस्क्रीम खातो, आईस्क्रीम आऊटलेटमध्ये क्वालिटी, पेस्तनजी, अमूल, नॅचरल, दिनशाज, बस्किन अँड रॉबिन्स, जिलेटो असे मोठे ब्रॅण्ड्स आईस्क्रीम प्रेमींसाठी उपलब्ध आहेत. पण अस्सल मुंबईकर जेव्हा आईस्क्रीम खायचं म्हणतो, तेव्हा त्याच्या डोळ्यासमोर असतं ते पारशी डेअरीचे मुलायम, दाट घरगुती स्वादाचं आईस्क्रीम. कुठलाही ब्रँड

आजवर पारशी डेअरीवाल्यांना शह देऊ शकलेला नाही. पारशी डेअरीची उलाढाल तशी मर्यादित असली तरी क्रेडिट मोठं आहे. अशीच जुनी जादू जागवणारं आणखी एक आईस्क्रीम आहे ते चर्चगेट स्टेशनसमोरच्या के. रुस्तमचं. तरुण मुलामुलींबरोबर साठी सत्तरीचे आजोबा आजीदेखील तिथं उभं राहून क्रीम वेफर मधील सँडविच आईस्क्रीम खाण्याची कसरत करताना दिसत.

सध्या व्हॅनिला, चॉकलेट, बटरस्कॉच, मँगो, चिकू, टेंडर कोकोनेट, वॉटरमिलन, पपया, पायनॅपल, रोस्टेड अल्मंड, कॉफी वॉलनट, अंजीर, स्ट्रॉबेरी, काजू, पिस्ता, कसाटा, लिची असे चिक्कार फ्लेवर्स आहेत. पण सर्वाधिक पसंती व्हॅनिला फ्लेवरला दिली जाते. त्या पाठोपाठ चॉकलेट फ्लेवरला. नेहमीच्या आईस्क्रीमबरोबरच आजकाल खूप लोकप्रिय झालेला प्रकार म्हणजे सॉफ्टी. लहान मुलांच्या भाषेत नळातला आईस्क्रीम. सॉफ्टी मशीनमध्ये सतत घुसळण्याची प्रक्रिया होत असल्याने ते आईस्क्रीम फुगत जाते आणि सेमि-सेट फॉर्ममध्ये ते नळातून बाहेर येते. अर्थात या आईस्क्रीममध्ये ड्रायफ्रूट्स किंवा इतर काही घालता येत नाही. मात्र कोनातून वलया वलयांच्या आकर्षक स्वरूपात ते मिळतं. त्यात स्निग्धता कमी असते.

आईस्क्रीम हा दूध किंवा क्रीमपासून तयार केलेला फ्रोजन डेझर्टचा प्रकार आहे. त्यात स्वादासाठी फळांचा रस, फळांचे तुकडे आणि इतर घटकद्रव्ये वापरली जातात. आईस्क्रीम प्लेटमध्ये घेतल्यावर हळूहळू वितळते. घरी केलेल्या आईस्क्रीमसारखे ते पटकन वितळत नाही. ही किमया सोडियम अल्जिनेट, डिंग, पेक्टिन, कार्बाकसी, मिथिल सेल्युलोज या स्टॅबिलायझरची असते. स्टॅबिलायझरमुळे आईस्क्रीमला दाटपणा येतो आणि ते सावकाशपणे वितळते. बाजारात आईस्क्रीम नावाची पावडर मिळते. आईस्क्रीम चांगले होण्यासाठी आवश्यक असलेले स्टॅबिलायझर आणि इमल्सिफायर त्यात योग्य प्रमाणात मिसळलेले असतात.

आईस्क्रीम घरी केलेले असल्यास त्याची लज्जत व कुतुहल वेगळेच असते. फ्रीजमध्ये केलेले आईस्क्रीम बाहेरसारखे मऊ मुलायम होत नाही अशी अनेक जणांची तक्रार असते.

काही विशिष्ट पथ्ये पाळली तर फ्रीजमध्येही मिक्सरच्या मदतीने अगदी मनपसंत, लज्जतदार, लुसलुशीत आईस्क्रीम बनवता येते. त्यासाठी इलेक्ट्रीक चर्नर विकत आणण्याची गरज नाही.

आईस्क्रीमसाठी दूध ताजंच हवं. आईस्क्रीममध्ये मलई वापरताना घरच्या दुधाचीच वापरायला हवी. तसेच त्यात घालणारी फळे ही सुद्धा ताजीच हवीत. दूध गोठल्यानंतर त्यातल्या इसेन्सचा मधुरपणाचा परिणाम थोडा कमी होत असतो. म्हणून मिश्रण तयार करताना त्यात इसेन्स व साखर किंचित जास्त घालावी लागते. पण आईस्क्रीममध्ये साखरेचे प्रमाण जास्त झाले तर त्यातले क्रिस्टल्स वाढून खाताना कचकच येते. म्हणूनच आईस्क्रीममध्ये गोड फळांचा वापर जास्त असल्यास साखर थोडी कमी करावी लागते. आईस्क्रीमसाठी काचेचे भांडे न घेता स्टेनलेसस्टील अथवा अल्युमिनियमचे घेऊन फ्रीझरमध्ये सेट करायला ठेवण्यापूर्वी मिश्रण आणि आईस्क्रीमचे रिकामे भांडे वेगवेगळे थंडगार होण्यासाठी फ्रिजमध्ये ठेवून अर्ध्यातासाने मिश्रण रिकाम्या भांड्यात ओतून ते फ्रीजरमध्ये ठेवले जाते. तत्पूर्वी १ तास अगोदर फ्रीजरचा इंडीकेटर मॅकझीमम वर ठेवावा लागतो. आईस्क्रीममध्ये हवेचे बुडबुडे नसल्यास तो दगडासारखा घट्ट आणि कठीण होतो. मोठ्या प्रमाणावर कारखान्यात आईस्क्रीम तयार करताना त्यात हवेचा झोत सोडून संपूर्ण मिश्रण घुसळले जाते. त्यामुळे त्यातील स्फटिकांचा आकार देखील योग्य प्रमाणात राहून आईस्क्रीम मुलायम होण्यास मदत होते. म्हणूनच घरच्या घरी आईस्क्रीम करताना तो फ्रीझरमध्ये सेट करायला ठेवल्यावर पाऊण-पाऊण तासांनी दोनदा सेट होत चाललेले आईस्क्रीम मिक्सरने किंवा इलेक्ट्रीक बीटरने विस्कटून ढवळून काढले जाते. सर्वसाधारणपणे तीन तासानंतर आईस्क्रीम पूर्णपणे सेट झाल्यावर फ्रीजचा इंडीकेटर नॉर्मलवर ठेवला जातो. आईस्क्रीम जितक्या लवकर सेट होईल तितके ते नरम होते. हे सर्व वाचल्यावर आईस्क्रीम हा पदार्थ करायला तसा सोपा वाटला तरी सोपा नाही हे लक्षात आले असेलच.

आईस्क्रीम प्रमाणेच फ्रिजमध्ये ठेवून तयार करायचे पुडींग, जेली, कस्टर्ड इत्यादी पदार्थ म्हणजे आईस्क्रीमचीच भावंडे. ज्या गृहिणीला आईस्क्रीम उत्तम करता येते तिला हे इतर प्रकारही जमतातच. हे सर्व पदार्थ वेगवेगळ्या प्रकारे मिसळून अनेक कल्पक डेझर्ट तयार करता येतात. लुसलुशीत पुडींग जेवणानंतर स्वीट डिश म्हणून घ्यायला योग्य प्रकार आहे. तर कस्टर्ड हे घट्ट पातळ असे विविध पदार्थात वापरता येते.

जेलीसाठी वेगवेगळ्या फ्लेवर्सची व त्यानुसार वेगवेगळ्या रंगाची पाकिटे मिळतात. जेली करताना जो आकार हवा असेल त्या आकाराचा मोल्ड वापरला जातो. कस्टर्ड हे फ्रूट सॅलड बरोबरही खाल्ले जाते. तर कॅरॅमलच्या विशिष्ट कडवट चवीमुळे पुडींग आणि कस्टर्डच्या मूळ चवीत मजेदार भर पडते.

ह्या कॅरॅमलमध्ये सुक्या मेव्याचे तुकडे घोळवले की त्या क्रियेला प्रॉलीन करणे म्हणतात. हे तुकडे आईस्क्रीम, जेली, कस्टर्डमध्ये सजावटीसाठी वापरता येतात. तर चायनाग्रासची पाकिटे तयार मिळतात. हे दाणेदार किंवा पावडर रूपात असते. आईस्क्रीम लवकर सेट होण्यासाठी याचा उपयोग करतात. चायनाग्रास प्रत्येक फ्लेवरमध्ये मिळत असल्यामुळे ते ते आईस्क्रीम तयार करताना फार प्रयास करावे लागत नाहीत. चायनाग्रास हे लांबट आकारात शेवयांसारखे मिळते. या चायनाग्रासचे पुडींग छान होते.

एक मात्र नक्की, आईस्क्रीम खाणं हे नुसतं खाणं राहत नाही, तर त्याच्याबरोबर चविष्ट गप्पा, मित्र मैत्रिणींशी हितगुज, भरपूर हसू हे सारं त्या आईस्क्रीममध्ये सामावलेलं असतं म्हणूनच ते बाराही महिने खाल्लं जातं.

पाठारे प्रभु महिला समाज

पाठारे प्रभु महिला समाजाची वार्षिक सर्वसाधारण सभा शनिवार दिनांक २३ ऑगस्ट, २०१४ रोजी प्रभु सेमिनरी शाळा सभागृह, भाईजीवनजी लेन, ठाकुरद्वार येथे दुपारी ४ वाजता सुरू होणार होती. गणसंख्येअभावी स्थगित करून ४.३० वाजता पुन्हा त्याच ठिकाणी समाजाध्यक्षा सौ. वृंदा जयकर यांच्या अध्यक्षतेखाली ती घेण्यात आली.

सभेत समाजाच्या १ एप्रिल २०१३ ते ३१ मार्च, २०१४च्या कामकाजाचा अहवाल, लेखा परीक्षकाने तपासलेले जमाखर्चाचे तक्ते व ताळेबंद मंजूर करण्यात आले.

त्याचदिवशी स्मरणशक्ती स्पर्धा, निबंध स्पर्धा व काव्य स्पर्धा घेण्यात आल्या. (घरून लिहून आणलेल्या).

स्मरणस्पर्धेचा निकाल पुढीलप्रमाणे- प्रथम क्रमांक विभागून- सौ. गौरी हिरेन नायक, सौ. स्वप्ना विनित जयकर व श्रीमती सुरुपा राणे देवरुखकर., द्वितीय क्रमांक- कु. शलाका निलेश विजयकर.

उपाध्यक्ष सौ. स्वाती जयकर यांनी आभार मानल्यानंतर कॉफीपानाने सभा समाप्त झाली.

परीक्षेचे निकाल

एचएससी (विज्ञान)

श्री. प्रवेश प्रसाद तळपदे
३८०/६५०, ५५.३८ टक्के

बी.डी.एस.

डॉ. स्नेहा सुनील सुधाकर कोठारे

बी.एस.सी.

कु. तृप्ती अजित तळपदे, ग्रेड 'बी'

लेखांक-८

केल्याने देशाटन

— हेमलता केशव कोठारे

एकूण ऑस्ट्रेलियाला विशाल समुद्र किनारा, निबीड अरण्ये, उत्तुंग पर्वतराजी, मोठे वाळवंट, अमाप नैसर्गिक साधनसंपत्ती लाभली आहे. त्यामुळे समृद्धी आणि सधनता आहे. मी पहिल्यांदा सिडनीला गेले तेव्हा तेथे उन्हाळा होता. दिवस ८११-९ वाजेपर्यंत मोठा असे. त्यावेळी प्रकृति जाणवली गोष्ट म्हणजे निळेभोर आकाश. प्रथमच अशी निळाई पाहिली. कारण तेथे हवेचे प्रदूषण नाही. तेथील वास्तव्यात मी बऱ्याचवेळा आकाशाकडे वेडी होऊन पाहत राही. त्या आकाशाच्या मी प्रेमातच पडले! वाचनात होते की महर्षी रमणांनाही हे आकाश फार फार आवडायचे. ते तासन्तास आकाशाकडे पाहत बसायचे. बघा! महर्षींची रसिकता माझ्यात उतरली! ह्या निळ्याभोर आकाशातील पौर्णिमेचा चंद्र आणि चांदण्या बघण्याचा योग तर फारच विलोभनीय! हो! आणखी एक विशेष म्हणजे ऑस्ट्रेलिया, कॅनडा, अमेरिका येथे ह्या निळ्या निळ्या आकाशात बहुतेक पांढरेशुभ्र ढग विराजमान असतात. केव्हाही पाऊस कोसळतो. ढगविरहीत आकाश दिसतच नाही. असे का? ते मात्र उलगडले नाही. असो.

आता गोऱ्यांच्या मानसिकतेविषयी लिहायचे तर मूळात त्यांची संस्कृतीच आपल्यापेक्षा वेगळी. भौगोलिक परिस्थिती वेगळी. येथे (कॅनडात) लहान मुले, ज्येष्ठ नागरिक, अपंग यांना सरकार भरपूर सवलती देते. उदा.- मूल जन्मल्यावर त्याला ठराविक 'अलाऊंस', संपूर्ण वैद्यकीय सुविधा (ह्या सगळ्यांनाच असतात), बारावीपर्यंतचे मोफत शिक्षण इत्यादी. बारावीनंतर विद्यापीठाचे शिक्षण मात्र स्वखर्चाने. महागडेही. त्यासाठी त्यांना अर्थार्जन करून धडपडावे लागते. भारताप्रमाणे ही जबाबदारी येथे पालकांची नाही. कारण एकूण कुटुंबसंस्थाच डळमळीत. विलासी उपभोगाला जास्त महत्त्व. पु. ल. देशपांडे यांनी म्हटलं आहे, 'त्यांची द्राक्ष संस्कृती, आपली रुद्राक्षसंस्कृती.' मात्र यामुळे येथील लहान मुलांचे आयुष्य प्रेमविरहीत, अस्थिर आहे. अगदी बाळ जन्मल्यापासून आई एका खोलीत, बाळ दुसऱ्या. बाळ रडले की मीनवर समजते आन् आई त्याचेजवळ जाते. खरेतर आईची मायेची ऊब किती महत्त्वाची. स्पर्शसंवेदनेमुळे सुरक्षा, प्रेम, माया, जगण्यामधील सुंदरता... सगळेच मिळते. पण येथे जन्मतः बाळाची नाळ तुटते तशी आईची ऊबही. मग पुढे हीच मुले १७-१८ वर्षांची झाल्यापासून वेगळी, स्वतंत्र राहतात. ज्येष्ठ नागरिकही एकटे एकटे राहतात; आणि आपल्याकडे? मुलगा पन्नास वर्षांचा झाला तरी आईवडील त्याची काळजी वाहतात. पण अलीकडे या आपल्या भारतीय संस्कृतीला गालबोट लागले आहे.

लग्नाशिवाय वैवाहिक संबंध ठेवणे, मुलांना फक्त आईचे नाव मिळणे, कुटुंब व्यवस्था अस्थिर असणे आता येथेही आली आहे. ऑस्ट्रेलिया, कॅनडात घटस्फोटाचे प्रमाण जास्त. एकट्या आईस (सिंगल मदर) सरकारकडून विशेष फायदे दिले जातात. त्याचाही इथे गैरवापर होतो. आपल्याकडे त्यांची ही वर्तणूक शिरलीय याचे वाईट वाटते. त्यामुळे पुढील पिढी भरडली जाणार आहे. परंतु अजूनही आपली भारतीय संस्कृती टिकून आहे. त्यामुळे अजूनही आपले भविष्यकालीन चित्र आशादायी आहे.

ऑस्ट्रेलियानंतर आता मी कॅनडातले माझे वास्तव्य इथे सांगणार आहे. चालेल ना? पहिल्यांदा मी टोरांटोला गेले ते मुलाकडे. त्याची गंमतच झाली. भारतातून दोनदा मला कॅनडाचा व्हिसा नाकारण्यात आला होता. तोच व्हिसा मला दोन तासात सिडनीहून मिळाला. हे व्हिसाप्रकरण मोठे विचित्रच.

भारत-ऑस्ट्रेलिया या प्रवासापेक्षा ऑस्ट्रेलिया-कॅनडा हा प्रवास लांबचा आहे. तो कसा करायचा ते मला माझ्या मुलाने (सुदेशने) नकाशावरून समजावले. पण माझे भूगोलाचे ज्ञान गोलगोलच! असो. चार ऑगस्ट २००८ मध्ये मी कॅनडात पहिले पाऊल टाकले. तेव्हा ऑस्ट्रेलियात हिवाळा चालू होता, तर कॅनडात उन्हाळा! मात्र उन्हाळा असूनही निसर्गदेवता हिरवीगार साडी ल्यायली होती. जिकडेतिकडे बहुरंगी फुले, फळे बहरली होती. आतापर्यंत न पाहिलेले एक झाड पाहण्यात आले. ते म्हणजे 'क्रिसमस ट्री'. आतापर्यंत फक्त चित्रातच पाहिले होते. पाने म्हणजे बारीकबारीक सूयाच- हात लावले तर टोचते. हिवाळ्यात सर्व झाडांचे जेव्हा खराटे झालेले असतात तेव्हा 'क्रिसमस ट्री' मोठ्या दिमाखात उभी असते. लालचुटुक 'मेपल ट्री' ही खासच. मेपल ट्रीचे लालचुटुक पान कॅनडाच्या राष्ट्रीय ध्वजावर विराजमान आहे. कॅनडीयन कौन्सिलेटच्या प्रवेशद्वारावर हेच पान स्वागताला हजर असते. 'एअर कॅनडा' या एअरवेजच्या विमानाच्या शेपटावरही हेच मेपलचे लालचुटुक पान आकाशात विहरते. 'क्रिसमस ट्री' ची पाने म्हणजे मोठमोठे पंखेच. झाडाच्या बुंध्यापासून सुरू होणारी पाने जमिनीलाही टेकलेली असतात. एकावर एक थर दिल्याप्रमाणे वर-वर ती निमुळती होत जातात. शेवटी झाडाचे एक टोक. त्यामुळे झाडाचा आकार त्रिशंकूसारखा. काही काळपट हिरव्या रंगाची, तर काही राखाडी हिरवी. हिवाळ्यात पांढरेशुभ्र हिम लेवून ही झाडे हिवाळा साजरा करतात. येथे बाराही महिने पाऊस पडतो. मी प्रथम टोरांटोला गेले तेव्हा क्षमा (माझी सून) सुदेशला विचारायची- 'क्लायमेट काय आहे?' मला सुरुवातीला हा प्रश्नच कळला नाही. मग सुदेशने सांगितलं,

'अगं, तापमान फारच कमी असेल तर ती तसे कपडे घालते. पाऊस असेल तर रेनकोट-जॅकेट घालते.' रोज सकाळी टीव्हीवर त्या दिवसाचे सकाळ, संध्याकाळ, रात्रीचे तापमान सांगण्यात येते. अन् हो! हे तापमान अचूक असते!

कॅनडातील माझा पहिला अनुभव उन्हाळ्याचा. सृष्टीसौंदर्य लुटायचे तर ते कॅनडातच. नव्या नवरीची झळाळी सृष्टीला आलेली असते. येथली घरे, इमारती, मॉल, रस्ते यांची रचना ऑस्ट्रेलियापेक्षा वेगळी वाटली नाही. येथेही लाकडी सांगाड्यावर निरनिराळ्या रंगाच्या विटांची बांधणी केलेली असते. पण सर्वात मोठा फरक म्हणजे कॅनडा, अमेरिकेत घरांना तळघर (बेसमेंट) असते, ते ऑस्ट्रेलियात नसते.

जेवढे मोठे घर तेवढेच मोठे तळघर. उन्हाळ्यात से तळघर फार थंड असते. रस्त्यांचे नियमही ऑस्ट्रेलियाहून अगदी भिन्न. ऑस्ट्रेलियात भारताप्रमाणे राईटहँड ड्राइव्ह; तर कॅनडात अमेरिकेप्रमाणे लेफ्टहँड ड्राइव्ह. कॅनडातील पोलीसस्टेशन नंबरही अमेरिकेप्रमाणे ९११च आहे. कंट्री कोडही ००१ हाच आहे. कॅनडालाच लागून अमेरिका. कॅनडातील बराच भाग टुंड्राचा प्रदेश म्हणून ओळखला जातो. उत्तर ध्रुवावर असल्याने बराच प्रदेश बर्फाच्छादितच असतो. वस्ती कमी. अस्वले पांढऱ्याशुभ्र रंगाची व अतिशय केसाळ. अर्थात या केसांमुळेच ती त्या हवामानात तग धरू शकतात. तसेच रेनडियर हा तेथील आणखी एक प्राणी. राहणाऱ्या माणसांची घरेही बर्फाचीच असतात. या तापमानात कसं जीवन जगत असतील ते परमेश्वरालाच ठाऊक. असो. माझ्या मुलाचे अमेरिकेत चार वर्षे वास्तव्य होते. त्यानंतर तो कॅनडात (टोरांटो) स्थलांतरीत झाला. अमेरिकेच्या वाहन परवान्यावरून त्याला तात्काळ कॅनडात कार लायसन्स मिळाले. अमेरिका आणि कॅनडा हे शेजारी देश. दोघांमध्ये जगप्रसिद्ध नायगरा नदी व तिच्यावरील नायगरा धबधबा. अमेरिकेत तो सरळ रेषेत आहे तर तोच कॅनडात घोड्याच्या नालाच्या आकाराचा. कॅनडातून तो अप्रतिम दिसतो. म्हणून अमेरिकन लोकही नायगरा पाहण्यासाठी आवर्जून टोरांटोला येतात.

येथे दोन वसाहती होत्या. एक ब्रिटिश, तर दुसरी फ्रेंच. ब्रिटिशांच्या अधिपत्याखालील प्रदेशास 'ऑटोरिओ प्रोव्हिन्स' तर फ्रेंचांच्या अधिपत्याखालील भागास 'क्युबेके प्रोव्हिन्स' म्हणतात. म्हणून कॅनडात इंग्रजीबरोबर फ्रेंच भाषा वापरली जाते. अर्थात 'क्युबेके' मध्ये फ्रेंच जास्त. म्हणजे फ्रेंचशिवाय ते बोलतच नाहीत. मग फक्त इंग्रजी येणाऱ्यांची पंचाईत. कॅनडाची राजकीय राजधानी ओटावा, तर आर्थिक राजधानी टोरांटो. त्याखालोखाल 'व्यान्कुअर' हे मोठे आर्थिक शहर. येथे स्नोफॉल नसतो. टोरांटो हे वेळेनुसार व्यान्कुअरच्या तीन तास पुढे. विमानाचा पाच तासांचा प्रवास. पण तीन तासच धरले जातात. जाऊ दे. पुन्हा भूगोल आला! पण

हीच विविधतेतली गंमत. अमेरिकेत प्रचंड मोठी पाच नैसर्गिक सरोवरे आहेत. त्यातली चार या दोन देशात विभागली गेली आहेत. अहो, ही सरोवरे कसली? महासागरच आहेत. टोरांटो शहरात ऑटोरिओ हे मोठे सरोवर आहे. हो सरोवर पाहताना डोळे तुप्त झाले. कॅनडात निसर्ग आणि खनिज संपत्तीचे वरदान आहे. टोरांटोत असताना कॅनडीयन टीव्हीवर टुंड्रा प्रदेशावरील डॉक्युमेंटरी पाहायला मिळाली. त्यानुसार नवीन खनिजांचाही शोध लागला आहे. या खनिज संपत्तीकरता अमेरिका तो प्रदेश युनायटेड नेशन्समध्ये समाविष्ट असल्याचा दावा करीत आहे. याला म्हणतात अमेरिका! असो.

*

(पान ३ कॉलम ४ वरून)

बंटीची आजी कॅलेंडरात बघून म्हणणार, "हो गं बाई, उद्याच आहे संकष्टी. तुझ्यामुळे मलाही कळली. आता मलाही केलं पाहिजे काहीतरी नैवेद्यासाठी."

"ते पुडिंग आजच संपवा हं का सुनेत्रा. उद्या संकष्टी आहे. अंडं घातलं असशील ना पुडिंगमध्ये? नशीब की बंटीचा वाढदिवस परवा आहे. नाहीतर वाढदिवसाचा केकही बिनअंड्याचा करावा लागला असता." आजी सुनेला सांगणार आणि सून मान डोलावणार.

उत्सुकता ताणायची स्पर्धा ठेवली तर एकापेक्षा एक सरस ठरतील असे हे नमुने. त्यांच्याच तालमीत बंटी तयार होतोय. कोणाचा वाढदिवस असला की त्यांच्यासाठी भेटकार्ड बनवणार ते दुपारी आजी-आजोबा झोपल्यावर गुपचूप. मग वाढदिवसाच्या दिवशी सकाळी ते देईपर्यंत कोणालाही दिसणार नाही ते.

"बंटी, तुझी आई आता एक छोटं छोटं बाळ आणणार आहे. मग तू 'बंटीदादा' होणार त्या बाळाचा. बघ कसं छान वाटतं ना?" आजीने परवा बंटीला म्हटलं.

"आजी मी दादा होणार की ताई? सांग ना आजी?" बंटीला प्रश्न पडलाच. "ताई कसा होशील तू? मुलगा ना रे तू? तू दादाच होणार." आजीने समजावलं.

"पण आजी, आईने मला भाऊ आणला तर होईन मी दादा, बहीण आणली तर ताईच होईन ना मी?"

"अरे बाबा, बहीण आणली तरी आणि भाऊ आणला तरी, तू दादाच होणार."

"पण आजी, आई मला भाऊ आणणार की बहीण? थांब मी आईलाच विचारतो." म्हणत बंटी निघालाच आईकडे. त्याला थांबवून आजी म्हणाली, "नाही बंटी, ते गुपित आहे. ते आईलाही माहीत नाहीये. ते बाळ जन्माला येईल तेव्हाच कळणार सर्वांना. त्याआधी नाही."

*

प्रभुतरुण आश्रयदाते

१) सौ. विमल व श्री. माधव नायक,	१९) कै. विष्णुराज बाळाराम नायक
२) सौ. नलिनी व श्री. रविंद्र रामराव मानकर,	२०) अॅड. सदाशिव आनंदराव धुरंधर
३) सौ. अनामिका बी. ए. एल.एल.बी.	२१) कु. कस्तूर मोठाबाई जयकर
४) कै. नटवर्य नारायण रामराव झावबा	२२) कै. कमलिनी रमाकांत प्रधान
५) कै. सौ. मोतिराम विनायक जयकर	२३) कै. नटवर्य शरद श्रीकृष्णनाथ गणपतराव दळवी
६) आद्य संपादक कै. विष्णु कृष्ण कोठारे	२४) आद्य मराठी लघुलिपीकार कै. भुजंगराव रामचंद्र मानकर
७) कै. रावसाहेब चंद्रकांत बालमुकुंद वेलकर	२५) कै. वामन मोरेश्वर प्रभाकर
८) कै. सौ. सुशीला यशवंतराव कीर्तिकर	२६) कै. चंद्रकांत नारायण विजयकर,
कै. सौ. सुशीला व श्री. मोरेश्वर वि. प्रधान	कै. कुंजविहारी वाय. जी. तळपदे,
९) सौ. मीरा व श्री. रविंद्र नानूजी दळवी	कै. प्रविण चंद्रकांत नारायण, विजयकर,
१०) कै. सौ. शलाका (अरुणप्रभा) शैलकुमार श्रीकृष्णनाथ दळवी	कै. वैभव कुंजविहारी वाय. जी. तळपदे यांच्या स्मरणार्थ एक हितचिंतक
११) कै. श्रीमती चंपुबाई आणि कै. आनंदराव सुंदरजी धराधर	२७) कै. डॉ. विद्याधर चंद्रकांत नारायण विजयकर यांच्या स्मरणार्थ हितचिंतक
१२) कै. सौ. रोहिणी (रत्नप्रभा) श्रीकर राणे	२८) कै. पूर्णचंद्र केशरीनाथ राव व कै. सौ. शीला पूर्णचंद्र राव यांच्या स्मरणार्थ
१३) सौ. निलीमा व श्री. सृजन केशवराव राणे	२९) डॉ. राम गोविंदराव नवलकर
१४) कै. श्रीमती रोझाबाई आणि कै. बाळाराम केरोबा नायक	३०) सौ. शुभांगी राम नवलकर
१५) कै. शरद विनायक कीर्तिकर यांच्या स्मरणार्थ अनामिक	३१) सौ. रीटा आणि श्री. मंदार माधवराव नायक
१६) कै. सौ. दिलीप रघुनंदन कोठारे	३२) कै. सौ. विजया व श्री. प्रकाश माधव नायक या त्यांच्या आईवडिलांच्या स्मृत्यर्थ उन्मेष प्रकाश नायक
१७) कै. श्रीमती कमलजा आनंदराव अजिंक्य	३३) सौ. वृंदा आणि श्री. शाम विनायक जयकर
१८) कै. दिवाळीबाई व कै. डॉ. वामनराव आनंदराव विजयकर	

प्रभुतरुणास देणगी

- * श्री. रमेश गजानन जयकर यांच्या तृतीय स्मृतीदिनानिमित्त श्रीमती मीना रमेश जयकर यांजकडून रु. ५०१/-
 - * श्रीमती रंजना प्रकाश कोठारे यांजकडून त्यांचे बंधु श्री. राजन मनोहर व्यवहारकर यांच्या स्मृतीप्रीत्यर्थ रु. ५०१/-
 - * सौ. वंदना आणि श्री. सुभाष वामनराव विजयकर यांजकडून त्यांचा नातू चि. स्वोजस (स्वोजस हेमंत वहाळकर) यांच्या नामकरण सोहळ्याप्रीत्यर्थ रु. ५०१/-
 - * श्रीमती स्वाती प्रवीण राणे यांजकडून आजीव सदस्यत्व रु. ५००/-
 - * श्रीमती प्रणिता प्रकाश प्रभाकर यांजकडून आजीव सदस्यत्व रु. ५००/-
 - * सौ. ऐश्वर्या आणि श्री. आशिष प्रमोद नवलकर यांजकडून त्यांची कन्या कु. अनुष्का हिच्या एस्. एस्. सी. परीक्षेतील उज्वल यशाप्रीत्यर्थ रु. ५००/-
 - * श्री. हिमेश राणे यांना पुत्ररत्न होऊन त्याचे अर्णव हे नामकरण केल्याबद्दल श्री. प्रफुल्ल राणे यांजकडून रु. २०१/-
- सर्व देणगीदारांचे आभार.

परीक्षेतील सुयश

एसएससी

- कु. अनुष्का आशिष नवलकर ४४७/५००, ८९.४० टक्के
- श्री. अमेय निकोलाय कीर्तिकर ४२८/५००, ८५.६० टक्के
- कु. रिधीमा राहुल जयकर ४१६/५००, ८३.२० टक्के

अभिनंदन

- * 'न्यूजसेशन' चॅनेलवर श्री. प्रताप वेलकर यांची खास मुलाखत घेतली गेली. त्यांच्या निवासस्थानी चित्रिकरण झाले. पुष्पक विमान, शिवशंकर बापूजी तळपदे यांचे चीराबाजारातील जुने घर, मालाडमधील विमानाचा कारखाना असलेले घर यात दाखवले गेले. विशेष म्हणजे एकाचवेळी इंग्रजी, हिंदी भाषेत हा कार्यक्रम प्रदर्शित झाला. आपल्या ज्ञातीचे कर्तृत्व सातत्याने अधोरेखित करणाऱ्या श्री. प्रताप वेलकर यांचे अभिनंदन.
- * 'ललित' या मासिकात चित्रमहर्षी धुरंधर यांच्यावर लेख प्रकाशित झाला. पाठोपाठ याच मासिकात या महिन्यात द. ता. भोसले यांनी मोरोबा कान्होबा विजयकर यांच्या अल्पचरित्रासह त्यांच्या 'घाशीराम कोतवाल' या कादंबरीचा परामर्श घेतला. याच कादंबरीतील कथानकावरून विजय तेंडुलकर यांचे नाटक बेतलेले आहे. संध्या बहुलकर यांनी स्त्री कर्तृत्वाचा मागोवा घेताना 'लोकसत्ता'च्या 'लोकसत्ता'मध्ये श्रीमती अंबिका धुरंधर यांच्या चित्रशैलीचा परिचय करून दिला. या आपल्या गतवैभवाच्या इतरांनी जागवलेल्या खुणा आहेत. आपणही त्या संचित म्हणून जपल्या पाहिजेत.
- * श्री. मिलिंद मुकुंद कोठारे यांचे क्रॉस सेक्शन पब्लिकेशनमध्ये दोन दीर्घ लेख प्रकाशित झाले. अभिनंदन.
- * 'महाराष्ट्र टाइम्स' श्रावणात स्त्रियांसाठी विविध स्पर्धा घेत असते. ७० ते ८० या दशकातील चित्रपटातील नायिकांच्या सादरीकरण स्पर्धेत आमच्या लेखिका डॉ. सुमन नवलकर यांना उत्तेजनार्थ पारितोषिक मिळाले.

प्रभुतरुणाची डायरी

जनन

०१-०७-१४	सौ. कृपाली आणि श्री. सुभाष विजयकर	पुत्र,	डोंबिवली
०१-०८-१४	सौ. श्रेष्ठा आणि श्री. अर्चित मोहन जयकर	कन्या,	नेपियन्सी रोड
०४-०९-१४	सौ. अर्पिता आणि श्री. शोहन श्रीलेश त्रिलोकेकर	कन्या,	दादर

आत्याबाई नाव बोला

१०-०८-१४	सार्थक नीलेश प्रदीप मानकर	धसवाडी, गिरगाव
१५-०८-१४	अर्णव हिमेश प्रफुल्ल राणे	राणेवाडी, अंधेरी

नारळसाखर दिला

३१-०८-१४	श्री. परज बन्सीधर धुरंधर, कु. काजल मिलिंद वाझकर
----------	---

मरण

०८-०६-१४	कु. शीतल प्रफुल्ल आनंदकर	वय ४०, गावदेवी
१८-०८-१४	श्रीमती सीमा (कुसुम) मनोहर राव	वय ८९ वांद्रे
२५-०८-१४	श्रीमती विलासिनी रामराव मानकर	वय ८३ गोवालिया टँक (क्रांतीमैदान)

म. टाइम्सतर्फेच डोंबिवलीमध्ये 'सासूसून सॉलिड टीम' स्पर्धा झाली. त्यात त्या सौ. सविता या आपल्या सुनेसह सहभागी झाल्या होत्या. दोन्ही ठिकाणी रंगलेल्या या स्पर्धांच्या फोटोत त्या चमकल्या. अभिनंदन.

* दूरदर्शनवर 'एक दिवस सेलिब्रिटीसोबत' या कार्यक्रमात आमच्या कार्यकारी संपादिका सौ. संजना दीपक कोठारे यांनी अभिनेता, निर्माता श्रेयस तळपदे यांची मुलाखत घेतली. अभिनंदन.

* सौ. श्रेया शैलेंद्र तळपदे सध्या टी.व्ही. मालिकेत आपली अभिनय कुशलता घेऊन अवतरल्या आहेत. निर्माते, लेखक, दिग्दर्शक असणाऱ्या संजीव तळपदे यांच्या 'आय लव्ह यू' नाटकात त्यांचा सहभाग आहे. भावी वाटचालीला श्रेया, शुभेच्छा आणि अभिनंदन.

* अमराठी भाषकांना मराठी शिकविण्याचे वर्ग मुंबई मराठी साहित्य संघातर्फे चालविले जातात. त्याच्या तीन केंद्रांची संचालिका असलेल्या सुहासिनी कीर्तिकर आणि आमच्या कार्यकारी संपादिका असलेल्या या वर्गाच्या सेवाभावी शिक्षिका सौ. मिनाक्षी कौशिक जयकर यांची 'टाइम्स ऑफ इंडिया' तर्फे मिथिला फडके यांनी दखल घेतली. तत्संबंधी त्यांच्या वर्गातील अध्यापनाच्या फोटोसह लेख 'टाइम्स'मध्ये प्रकाशित झाला. याच सेवाभावी कार्याचा भाग म्हणून मुंबई विद्यापीठाच्या जर्मन विभाग प्रमुखांनी अमराठी भाषकांसाठी नवा अभ्यासक्रम व त्यावर आधारित पुस्तक प्रकाशित केले. त्याला सुहासिनी कीर्तिकर यांचे सहकार्य लाभले. मीनाक्षीचे सेवाभावी कार्याबद्दल अभिनंदन.

* सौ. राजन मोतिराम जयकर यांच्या घरी तांदळाच्या (मोत्याच्या) गणपतीची प्रतिष्ठापना होते. श्री. राजन यांनी हा गणपती रेखण्याला यावर्षी पन्नास वर्षे पूर्ण झाली. तर आमचे लेखक श्री. विश्वास नारायण अजिंक्य यांच्या घरी गणरायाचे आगमन होऊन एकशे सत्तर वर्षे पूर्ण झाली. गं गणपतये नमः।

* रिलायन्स पॉलिमार क्षेत्राचे सी.ई.ओ. असलेल्या श्री. उन्मेष प्रकाश नायक यांना विज्ञानविशेषासाठी माजी राष्ट्रपती श्री. अब्दुल कलाम आझाद यांच्या हस्ते पदक देण्यात आले. अभिनंदन.

* 'लोकसत्ते'च्या वास्तूगम्ये वास्तूशास्त्रज्ञ कु. उज्वला गोविंदराव आगासकर यांचा 'थळ घाटामधली अहिल्याबाईची बावडी' हा माहितीपूर्ण आणि या वास्तूचे संशोधन करणारा लेख बावडीच्या त्यांनी काढलेल्या छायाचित्रासह प्रसिद्ध झाला. १७२५-१७९५ या अहिल्याबाई होळकरांच्या काळातील अहिल्याबाईचे लोककार्य या लेखामुळे उज्वल निघाले. आर्किटेक्ट उज्वला यांचे अभिनंदन.

खास पाठारे प्रभूचा ताशा

मुंजी, लग्न, वरघोडा आणि वरातीसाठी संपर्क:-

श्री. मंगू ताशेवाला

मोबाईल नं.:
९९२०५८२२६५/९९३०८३८६९९
पत्ता:
खोली क्र. ७, पहिला मजला, (जयश्री मसाला वर), बिल्डिंग नं. ६७/६९, कामाठीपुरा ७वी गल्ली, एम. आर. रोड, मुंबई-४००००८

हे मासिक मुद्रक, प्रकाशक श्रीमती सुहासिनी कीर्तिकर यांनी मालक बोर्ड ऑफ कंट्रोल प्रभुतरुण करिता मे. स्नेहेश प्रिंटर्स, ३२०-अ, शाह अँड नाहर इंडस्ट्रीयल इस्टेट, अ-१, धनराज मिल कंपाऊंड, सीताराम जाधव मार्ग, लोअर परेल, मुंबई-४०००१३ येथे छापून पारिजात बी-३, युनियन बँक एम्प्लॉईज को-ऑप. हौ. सोसायटी, पटेल इस्टेट, जोगेश्वरी (प.), मुंबई-४००१०२ येथे प्रकाशित केले.